OBSAH

ÚVOD 1

1. POVĚRY A MÝTY O ODEZÍRÁNÍ 3

2. CO MOŽNÁ O ODEZÍRÁNÍ NEVÍTE 6
Ne každý má předpoklady pro odezírání 6
Jak nás mozek oklame 7
Nevědomé odezírání 9
Zrak nám pomáhá, ale nenahradí sluch 10
Nikdy nekončící trénink 11
Odezíráme pokaždé s jiným úspěchem 12

3. JAK VYPADÁ MLUVENÉ SLOVO 14
Čtení ze rtů je mýtus 14
Co dokáže jazyk 16
Izolované souhlásky 17
Izolované {B-P-M} 18
Izolované {V-F} 19
Izolované {Č-Š-Ž-Ř} 20
Izolované {C-S-Z} 21
Izolované {L-R} 22
Izolované {D-N-T} 23
Izolované {Ď-Ň-Ť} a {J} 24
Izolované {G-H-CH-K} 25
Izolované samohlásky 26
Vliv sousedních hlásek 27
Proměna mluvních obrazů souhlásek 28
Proměna samohlásek 33
Na vlastní oči 34
Samohlásky usnadňují odezírání 36
Bez souhlásek není porozumění 36
Mluvní pohyby a „pohybový šum" 38
Rychleji neznamená vždy lépe 40
Falešné mluvní pohyby a obrazy 42

4. JAKÝ MÁTE „ÚSTOPIS"? 45
Každý mluví jinak 45
Líná huba – holé neštěstí 50
Zdánlivě beznadějné případy 50
Zlepšit viditelnost mluvy? Jak na to? 51
Odezírání nepřeje extrémům 53
Povídejte si s námi 54
Když se vám podíváme na zoubek… 54

5. GYMNASTIKA PRO MOZEK 57
Puzzle 57
Bleskové myšlenkové operace 58
„Kartotéka" v hlavě 59
Neznámá slova nelze odezírat 60
Známá slova v neznámém spojení 61
Mluvní obrazy s více významy 62
Znalost smyslu sdělení umožňuje uhodnout slova 64
Slovní spojení jako nápověda 65
Vazba na situaci 66
Hra na jasnovidce 66
Chytrému napověz 68
Je odezírání jako luštění křížovky? 70
Pryč se slovní vatou! 74
Nevhodné skandování 75
Frázování 75

6. PODMÍNKA: ZNALOST JAZYKA 78
Jazyk pomáhá porozumět souvislostem 78
Skryté souvislosti 79
Kdo vlastně je jazykově nekompetentní? 80
Jazyk vytvořený pro oči 81
Znalosti češtiny u neslyšících lidí 83
Četl ještě dříve, než uměl mluvit, ale knihu si nepřečte 84
Psaná čeština umožňuje „papouškování" 85
Usnadňuje písemná podoba češtiny odezírání? 86
Paní a páni – jaký je v tom rozdíl? 87
Proč neslyšící lidé neradi píší 88
Neberte tykání osobně 91
Když mám česky odezírat, musím česky umět! 92
Jazyk úředního šimla 94

Výjimky, které potvrzují pravidlo 95
Najděte správnou míru 96
Pozor na obecnou češtinu 99
Soukromý „korespondenční kurs" 100
Ve kterém jazyce mám odezírat? 101

7. SLOVA NEJSOU VŠECHNO 104
Naše tělo je upovídané 104
Řeči těla věříme více než slovům 105
Schopnost číst řeč těla 105
Rozdílné neverbální projevy 106
Nezaměňujme gesta a znaky 107
Proxemický tanec 108
Nerušte mé kruhy! 110
Vhodné rozestavení 112
Pozdravil, či nepozdravil? 114
Ústa v úrovni očí 116

8. DÍVEJ SE, CO ŘÍKÁM 118
Musíme vědět, kdy chcete promluvit 118
Optické signály 118
Dotýkání je dovoleno – ale ne všude! 122
„Prodloužená ruka" 125
Nekřičte a nedupejte 126
Nezáměrné přerušení vizuálního kontaktu 127
Nechtěné přerušení cizí konverzace 131
Musíme si na vás posvítit 131
Důležitost dobrého zraku pro odezírání 133
Vidí neslyšící lidé lépe než lidé s dobrým sluchem? 134

9. ZASEDACÍ POŘÁDEK 137
Rošáda 137
Tváří v tvář 138
Bok po boku 139
Z každé strany jeden 141
Přes roh 142
Dva proti jednomu 145
Do kruhu 147
Dlouhý stůl 148
Vždy krytá záda 149

10. OMYLY, VĚRNÍ PRŮVODCI ODEZÍRÁNÍ 150
Omyly zjevné i skryté 150
Start je nejdůležitější 151
Když mozek stávkuje 152
Bez ujištění ani ránu 153
Neopakujte se 154
Jak lze napovídat 155
Znakování jako nápověda při odezírání 156
Česká prstová abeceda 158

11. JAK SE BRÁNÍME 162
Blufujeme 162
Obrana mluvením 165
Když se na nás nedíváte, nemluvíme 166
Odmítnutí vizuálního kontaktu 168
Úniky ze společnosti 168
„Spěcháme“ 169
„Trháme partu“ 169
„Asistence“ 170
„Enfant terrible“ čili „Zlobivé dítě“ 170
„Hodné dítě“ aneb „Tělo bez duše“ 170
„Bohužel nemůžeme přijít“ 171
Dva jsou společnost, tři jsou dav 171
Dohoda 172

12. SOUHRN HLAVNÍCH ZÁSAD 174
Obecné zásady 174
Jak usnadnit odezírání 175
Tipy a rady pro skupinový rozhovor 176
Nejen informace, ale hlavně přístupy 179

ZÁVĚR 180

SEZNAM LITERATURY 181

SEZNAM OBRÁZKŮ 184